

NACIONALINĖ MOKYKLŲ VERTINIMO AGENTŪRA

ZARASŲ R. DUSETŲ KAZIMIERO BŪGOS GIMNAZIJOS IŠORINIO VERTINIMO TRUMPOJI ATASKAITA

IŽANGA

Vizito laikas – 2018 m. vasario 5–9 d.

Vizito tikslas – mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas.

Išorės vertintojų komanda:

Vadovaujančioji vertintoja – Laima Gudaitė.

Išorės vertintojai: dr. Dalia Survutaitė, Virgilijus Žilinskas, Žydrūnė Pilkauskienė, Rimutė Balzarevičienė, Vida Lukaševičienė.

Išorės vertintojai stebėjo 115 ugdomųjų veiklų: 103 pamokas, 12 neformaliojo švietimo užsiėmimų, klasės valandėlę, konsultaciją bei kitą gimnazijos veiklą, vadovų ir personalo darbą, mokinių elgesį, santykius pertraukų metu, kalbėjosi su mokytojais, mokiniais, jų tėvais, Dusetų m. bendruomenės atstovais, gimnazijos socialiniais partneriais, analizavo gimnazijos dokumentus, esančius gimnazijos tinklalapyje <https://www.buga.dusetos.lm.lt/>, nacionalinius duomenis, pateiktus Nacionalinio egzaminų centro, esančius Švietimo valdymo informacinėje sistemoje, kitus vertinimo metu gimnazijos pateiktus dokumentus.

I. GIMNAZIJOS KONTEKSTAS

Pagrindinė gimnazijos paskirtis – gimnazijos tipo mokykla visų amžiaus tarpsnių vaikams. Kitos paskirtys: pagrindinės mokyklos tipo specialioji mokykla, intelekto sutrikimą turintiems mokiniams; ikimokyklinio ugdymo grupės įstaiga lopšelis-darželis. Institucijoje vykdomos šios švietimo programos: ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo, priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo, pradinio ugdymo, pagrindinio ugdymo, vidurinio ugdymo, socialinių įgūdžių (darbinio) ugdymo programa. Gimnazija turi ugdymo skyrių „Sartukas“, kuriame vykdomos ikimokyklinio ugdymo programa, pradinio ugdymo individualizuota programa, pagrindinio ugdymo individualizuota programa, socialinių įgūdžių (darbinio) ugdymo programa. Gimnaziją lanko Dusetų, Antalieptės ir dalis Imbrado seniūnijų mokinių. Išorės vertinimo metu gimnazijoje mokėsi 222 mokiniai (skyriuje „Sartukas“ – 47 ikimokyklinio ugdymo vaikai ir 20 ugdytinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių). Daugumos šią mokyklą lankančių mokinių šeimų socialinė-ekonominė padėtis yra vidutinė, nemokamą maitinimą gauna apie trečdalis mokinių. Vertinimo metu gimnazijoje dirbo 54 mokytojai, direktorius ir du pavaduotojai ugdymui turėjo II-ąją kvalifikacinę vadybinę kategoriją, „Sartuko“ skyriaus vedėja – III-ąją vadybinę kategoriją.

II. STIPRIEJI GIMNAZIJOS VEIKLOS ASPEKTAI

1. Asmenybės tapimo socialumas (1.1.1. – 2 lygis, nurodytas aspektas – 3 lygis).

Gimnazijos bendruomenėje mokinių savęs suvokimas plečiamas ir stiprinamas akylų ir dėmesingų mokytojų, mokyklos darbuotojų. Ugdymo procese mokiniai atsiskleidė kaip pasitikintys savo jėgomis, drąsūs, tolerantiški, komunikabilūs ir bendradarbiaujantys. Pokalbis su gimnazijos mokinių tėvais ir socialiniais partneriais patvirtino, kad mokiniai pratinami plėtoti „dabartiniam gyvenimui svarbius komunikacinius gebėjimus“. Iš bendrųjų kompetencijų ugdymo(si) procese labiausiai plėtotos mokėjimo mokytis, komunikavimo, pažinimo ir socialinė kompetencijos sąlygojo socialumo sklaidą. Beveik visi mokiniai nori ir moka bendrauti, bendradarbiauti, dalyvauti bendrose veiklose. Pokalbiai su visuomenės atstovais patvirtino, kad mokykloje ugdomas dvasingas, kultūringas, nuoširdus, betarpiškas žmogus. Taigi mokinių socialumas vertinamas gerai ir užtikrina paveikų mokinių asmeninių kompetencijų ugdymą.

2. Mokinių poreikių pažinimas (2.1.3. – 3 lygis). Vertintojų pokalbiai su Metodine taryba, pavaduotoja ugdymui rodo, kad gimnazijoje nuolat analizuojami mokinių ugdymosi poreikiai,

pasiekimai, operatyviai, pasitelkiant mokytojus, tėvus, pagalbos mokiniui specialistų komandą, priimami sprendimai dėl pasiekimų gerinimo. Tai atsispindi mokyklos ugdymo plane: skiriamos valandos dalykinėms konsultacijoms, pagal atskirus tvarkaraščius dirba specialistai: specialusis pedagogas, logopedas, psichologas. Klasių vadovai kartą per savaitę aptaria mokinių padarytą pažangą, planuoja ir vykdo individualius aiškinamuosius-vertinamuosius pokalbius su mokiniais, tėvais pabrėžiant vaiko pasiekimus, nusakant žinių spragas ir galimus įveikimo būdus. VGK protokoluose atsispindi svarstyti klausimai ir numatyti priemonių, orientuotų į mokinių poreikių pažinimą, tenkinimą, galimybę siekti aukštesnių rezultatų, įgyvendinimas. Stebėtose pamokose orientavimasis į mokinių poreikius kaip stiprusis pamokos aspektas išskirtas 17 (6,2 proc.), kaip tobulintinas – 4 (2,5 proc.) pamokose. Išsakytų argumentų visuma leidžia teigti, kad mokinių poreikiai laiku atpažįstami, pripažįstami ir tinkamai tenkinami pasitelkiant vidinius ir išorinius žmogiškuosius išteklius.

3. Mokymosi įprasminimas (2.2.1. – 2 lygis, nurodytas aspektas – 3 lygis). Mokymasis įprasminamas siejant naujas žinias su turima mokinių patirtimi, sudarant sąlygas spręsti realias problemas, kad mokymasis padėtų įgyti įvairios prasmingos patirties stebint, tyrinėjant, atliekant kūrybines užduotis fiksuotas fizikos, lietuvių k. ir literatūros, matematikos, technologijų, gamtos ir žmogaus, biologijos, kūno kultūros, dailės, projekcinio darbo pamokose. Mokiniais parinkti metodai skatino aktyvumą ir smalsumą, sudarė sąlygas formuoti asmenybei lietuvių k. ir literatūros, anglų k., prancūzų k. pamokose. Ugdymo turinys sietas su gimnazijos, Dusetų miestelio bendrais renginiais, tradicijomis, istorija neformaliojo švietimo, dailės, technologijų pamokose. Vertintojai daro išvadą, kad pamokose buvo sudarytos tinkamos sąlygos mokiniams ugdytis realiam gyvenimui reikalingus gebėjimus.

4. Klasės valdymas (2.2.2. – 2 lygis, nurodytas aspektas – 3 lygis). Vertinimo metu pamokose dažniausiai sukurta tinkama darbinė atmosfera. Mokytojo reikalavimai buvo aiškūs ir suprantami daugumai mokinių, tarpusavio santykiai draugiški ir pagarbūs. 19,4 proc. pamokų užfiksuotas motyvuojantis, į visų ar daugumos mokinių mokymąsi orientuotas klasės valdymas. Pasitaikė pavienių drausmės pažeidimų atvejų (6,7 proc. stebėtų pamokų), tačiau mokytojai, gerai pažindami mokinius, gebėdami valdyti klasę, išvengė konfliktinių situacijų. Klasės valdymas yra orientuotas į daugumos mokinių mokymąsi. Draugiški mokytojų ir mokinių bei mokinių tarpusavio santykiai, mokytojų gebėjimas mokinių dėmesį sutelkti į prasmingą veiklą pamokose lėmė gerą mikroklimatą.

5. Mokymosi socialumas (2.3.1. – 3 lygis). Stebėti beveik visi gimnazijos mokiniai išsiskyrė mandagiu, betarpišku bendravimu, dalis – vidine motyvacija veikti. Daugumoje pamokų (80 proc.) jie tarėsi porose ir grupelėse, išsakė argumentuotą nuomonę, klausantis bendraklasių atsakymų formavosi visuminį suvokimą. Derinant darbą porose, grupėse ar frontaliu aptarimu ugdomosiose veiklose tinkamai atskleistas bendražmogiškų vertybių reikšmingumas santykiams. 14,5 proc. stebėtų ugdomųjų veiklų vertintojų išryškintos kaip išskirtinės mokymosi socialumo aspektu. Iš 16 socialumą gerai plėtojusių pamokų – 10 pamokų atitiko šiuolaikinę ugdymo paradigmą. Vertintojai stebėjo, kaip dauguma (87 proc.) mokinių pasitikėjo savo jėgomis, vieni kitiems mokantis padėjo, reiškė savo mintis, gebėjo išklausti kitus, kurti bendrus darbus. Ugdydama mokinius gimnazija sudaro tinkamas sąlygas mokymosi socialumui reikštis.

6. Santykiai ir mokinių savijauta (2.3.2. – 3 lygis). Mokinių santykiai ir savijauta pamokose kaip stiprusis pamokos aspektas vertintojų išskirtas 43 (12,7 proc.) ir kaip tobulintinas – 2 (1 proc.) kartus. Pokalbyje su Gimnazijos taryba tėvai tvirtino, jog jie labai patenkinti savo vaikų savijauta mokykloje, kurioje kiekvienas bendruomenės narys yra gerbiamas, vaikų lūkesčiai yra identifikuojami ir realizuojami, sudaromos geros sąlygos saviraiškai; šioje mokykloje gerai jaučiasi vaikai su negalia ir visi, kam reikia supratimo ir pagalbos. Remiantis išvardintais duomenimis, darytina išvada, kad geri santykiai ir savijauta motyvuoja mokinius prasmingesniau ugdomaisi.

7. Veiklos, įvykiai ir nuotykių (2.3.2. – 3 lygis). Gimnazijoje veikia per dvidešimt būrelių ir prevencinių programų. Neformaliojo švietimo dėmesys dažniausiai skiriamas socialiniam ugdymui ir prevencijai. Tiek mokiniai, tiek administracija sakė, kad stengiamasi atsižvelgti į mokinių nuomonę, pageidavimus (įkurtas šaulių būrelis). Mokiniai nuolat minėjo renginius, skirtus K. Būgai,

kurie ugdo pasididžiavimą savo tauta, kalba ir kultūra. Kultūros centro muziejaus parodos ir jose vedamos pamokos ugdo mokinių tapatumo jausmą, tampa nuotykiu mokantis ne mokykloje. Dauguma mokinių dalyvauja įvairiuose projektuose. Mokiniais patinka renginiai, kuriuose dalyvauja tėvai (nors ir negausiai). Išorės vertintojai daro išvadą, kad veiklos, įvykiai ir nuotyčiai, vykstantys gimnazijoje, puoselėja daugumos mokinių įvairiapusišką aktyvumą ir iniciatyvumą, sudaro geras galimybes jiems atskleisti individualius gebėjimus ir ugdyti bendrąsias kompetencijas.

8. Edukacinės išvykos (3.2.1. – 3 lygis). Gimnazija glaudžiai bendradarbiauja ir įgyvendina bendrus projektus su socialiniais partneriais, dauguma mokinių, dalyvaujanti šiose veiklose, turi kūrybines galimybes gilinti savo žinias, tobulinti pažintines kompetencijas ir ugdyti vertybines nuostatas, todėl gimnazijoje organizuojamos edukacinės išvykos potencialios. Gimnazijoje 2017 m. organizuota 19 išvykų, juose dalyvavo per 300 mokinių. Edukacinės išvykos dažniausiai planuoja klasių vadovai, kartais – dalykų mokytojai. Dažniausiai vyksta kelių klasių mokiniai. Mokytojų dalykų ilgalaikiuose planuose numatytos viktorinos, pamokos Rokiškio muziejuje, Sartų regioniniame parke, Pažintiniame take, akcijos, dviračių žygiai po Dusetų apylinkes. Dalis pamokų vyksta šalia mokyklos esančioje Kultūros centro Dusetų dailės galerijoje. Mokytojai, mokiniai pasakojo, kad vykstama ir į parduotuves, paštą, pas ūkininką. Mokinių labai laukiamos teminės edukacinės ekskursijos į muziejus, spektaklius Vilniuje. Sartų regioninio parko direkcija skiria autobusą, kad mokiniai galėtų nuvykti į mišką stebėti paukščių, talkinti renkant šiukšles. Dokumentų analizė, pokalbiai su mokiniais, socialiniais partneriais, mokytojais, interneto svetainėje pateikta medžiaga patvirtina, kad šios gimnazijos mokiniai mokosi ne tik mokykloje, bet tinkamai ugdomi ir kitose įstaigose, susitinka su įvairių profesijų atstovais įmonėse, kultūros įstaigose, mokslo institucijose.

9. Mokymosi virtualioje aplinkoje įvairiapusiškumas (3.2.2. – 3 lygis). 54,37 proc. stebėtų pamokų mokytojai suprato, kad IKT padeda kurti naują, patrauklią, dinamišką mokymosi aplinką, kurioje vyrauja informacijos šaltinių ir bendravimo priemonių įvairovė. 18,45 proc. stebėtų pamokų IKT padėjo tinkamai gilinti dalyko žinias, pristatyti darbus ir diskutuoti, tyrinėti ir eksperimentuoti. 9,71 proc. stebėtų pamokų naudotasi el. vadovėliais (pvz., anglų k., prancūzų k., geografijos, matematikos pamokose). Dauguma mokytojų stebėtose pamokose tinkamai taikė įvairias elektronines mokymo priemones (e. vadovėlius, mokomąsias programas, vaizdo-garso medžiagą, interneto svetaines), kurios padėjo tinkamai gilinti dalyko žinias, pristatyti mokinių darbus, diskutuoti, ieškoti informacijos.

10. Mokyklos tinklaveika (4.2.3. – 3 lygis). Mokykla yra atvira bendravimui, pasikeitimams, socialinių ryšių užmezgimui ir puoselėjimui. Gimnazija yra sudariusi bendradarbiavimo sutartis su Dusetų seniūnija, Dusetų parapijos bendruomene, Dusetų kultūros centru, Dusetų dailės galerija, Dusetų meno mokykla, Dusetų biblioteka, Zarasų r. įmonėmis ir įstaigomis, šalies ugdymo ir švietimo įstaigomis. Partnerystė yra lanksčiai planuojama, siekiama jos perspektyvumo. Remiantis mokyklos dokumentų ir pokalbių su mokyklos bendruomenės nariais analize galima teigti, kad vyksta glaudus bendradarbiavimas tarp mokyklos ir kitų institucijų. Lanksti ir paveiki partnerystė su įvairiomis institucijomis ir socialiniais partneriais praplečia mokinių formalųjį ugdymą ir neformalųjį švietimą ir sudaro geras prielaidas mokinių saviraiškai bei jų socialinių ir tarpkultūrinių gebėjimų ugdymui.

III. TOBULINTINI GIMNAZIJOS VEIKLOS ASPEKTAI

1. Tikėjimas mokinio galiomis (2.2.1. – 2 lygis). Tarp vertintų pamokų komponentų „Vadovavimas kiekvieno mokinio ugdymuisi“ ir „Mokymosi patirtys“ yra itin stiprus priklausomybės (koreliacijos) ryšys (koeficientas – 0,83). Tikėtina, kad didesni mokytojų lūkesčiai ir tikėjimas mokinio galiomis gali turėti didesnę poveikį mokinių mokymuisi. Pamokose mokytojų tikėjimą mokinių mokymosi galiomis rodė mokinių smalsumo sužadinimas, skatinimas patirti mokymosi džiaugsmą, lūkesčių įgyvendinimas, sudarytos galimybės žinias ir gebėjimus konstruoti pasinaudojant patirtimi, pasirenkant mokymosi būdą ir tempą. Šiuos lūkesčius atskleidė pamokos uždaviniai, skiriamos užduotys ir veiklos. Tik pavienėse stebėtose pamokose 10 (9,7 proc.)

formuluotas konkretus, mokiniams suprantamas, į aukštesniuosius mokymosi gebėjimus orientuotas uždavinys. Tikėjimas mokinių galiomis, kuriose mokytojas formavo ne tik žinias bet ir supratimą, skyrė užduotis supratimo pritaikymui stebėta lietuvių k. ir literatūros, technologijų, dailės pamokose. Vertintojai stebėjo apie 46,6 proc. tokių pamokų, kuriose pamokos uždaviniai neatitiko mokinių poreikių, gebėjimų, nebuvo įtraukti į ugdymo proceso planavimą, neskyrė pakankamai dėmesio mokinių smalsumui ir aktyvumui palaikyti. Tikėjimas mokinių galiomis kaip tobulintinas aspektas išskirtas 17 (16,5 proc.) stebėtų pamokų. Rekomenduojama mokytojams, ruošiantis pamokoms, apmąstyti mokinių, kaip asmenybių, mokymosi galią ir suformuluoti aiškius lūkesčius, kad mokiniai žinotų, ko iš jų tikėtės.

2. Diferencijavimas, individualizavimas, suasmeninimas (2.2.2. – 2 lygis). Gimnazijos ugdymo plano skyriuje „Ugdymo diferencijavimas“ aprašyta, kaip diferencijavimas taikomas atskiroms mokinių grupėms. Pokalbiuose su VGK, Metodinės tarybos nariais, mokiniais paaiškėjo, kad mokytojai pripažįsta mokinių skirtynes (amžiaus tarpsnio, skirtingų gebėjimų, interesų, mokymosi stilių). Nors vertintojams pateiktuose pamokų planavimo lapeliuose mokytojai įrašė informaciją apie specialiųjų ir kitų ypatingų poreikių mokinius, tačiau stebėtose pamokose keldami mokymosi uždavinius labai retai atsižvelgė į mokinių asmeninius ir ugdymosi poreikius. Išanalizavus stebėtų pamokų protokolus nustatyta, kad mokytojai tik mažoje dalyje – 7 (6,8 proc.) pamokose diferencijavo ar individualizavo užduotis, veiklas ar tempą, tai skatino dalies mokinių savigarbą ir pasitikėjimą savo jėgomis. 12 (11,6 proc.) pamokų šis pamokos aspektas vertintojų išskirtas kaip tobulintinas. Rekomenduojama mokytojams kartu su mokiniais aiškintis jų žinių ir gebėjimų spragas, organizuoti savitarpio pagalbą (aktyviau taikyti gabesnių mokinių pagalbą silpnesniesiems), dažniau tikrinti mokinių išmokimą, pamatuoti daromą pažangą, sudaryti mokiniams galimybių rinktis užduotis pagal gebėjimus ir poreikius. Tikėtina, kad veiklos, turinio ir mokymosi tempo parinkimas atskiriems mokiniams bei jų grupėms pagal poreikius ir gebėjimus, grįžtamojo ryšio strategijų taikymas, teikiama tikslinė pagalba didintų mokinių pasitikėjimą savo jėgomis bei atsakomybę už mokymosi rezultatą.

3. Pažangą skatinantis grįžtamasis ryšys (2.4.1. – 2 lygis). 16,5 proc. stebėtų pamokų pažangą skatinantis grįžtamasis ryšys buvo tinkamas. 53,39 proc. stebėtų pamokų pamokos kokybės vertinimas, pažangą skatinantis grįžtamasis ryšys daugiausia organizuotas vienpusiškai, mokiniai į jį neįtraukti. 3,88 proc. stebėtų pamokų grįžtamojo ryšio rezultatai veiksmingai analizuoti ir aptarti kartu su mokiniais, iš to padarytos išvados tolesnei mokytojų ir mokinių veiklai. Mokytojų profesinei bendruomenei rekomenduojama aptarti pažangą skatinančio grįžtamojo ryšio sampratą ir susitarti dėl grįžtamojo ryšio dažnumo. Tikėtina, kad mokinių grįžtamasis ryšys padėtų geriau suprasti mokymosi procesus, mokytojams suteiktų galimybę patikrinti pedagoginės veiklos veiksmingumą, mokiniams – siekti optimalios asmeninės pažangos.

4. Įsivertinimas kaip savivoka (2.4.2. – 2 lygis). 9,71 proc. stebėtų pamokų fiksuotas veiksmingas įsivertinimas kaip savivoka, tose pamokose mokiniai suprato mokymosi procesą, mokymosi būdus ir savo mokymosi poreikius, lengvai juos gebėjo paaiškinti, formuluoti klausimus, prašyti pagalbos mokantis. Daugumoje (61,17 proc.) stebėtų pamokų trūko būdų, kurie mokiniams padėtų į(si)vertinti bendrąsias kompetencijas ir mokymosi potencialą. Siekiant įvertinti mokinių ugdymosi rezultatus, svarbu įvertinti pasiektą pažangą. Vertinimo strategijose mokytojai turėtų numatyti stebėjimą ir grįžtamąjį ryšį, informacijos apie mokymąsi rinkimą, kaupimą, interpretavimą ir naudojimą ugdymo kokybei užtikrinti bei planuoti tolesnį veiksmingą mokymąsi.

5. Lyderystė mokymuisi (4.1.2. – 2 lygis). Mokytojai rengdami metines ataskaitas neskiria dėmesio savianalizei, išskiria tik dalyvavimą kvalifikaciniuose renginiuose ir laimėjimus akademinėje bei neformalioje veikloje. Siekiama, kad mokykloje dirbtų mokytojai, kurie mėgtų savo darbą, gerbtų mokinius, laikytųsi pedagogo etikos, išmanytų savo dėstomą dalyką ir nuolat tobulėtų. Siekiant įgyvendinti gimnazijos viziją apie nuolat besimokančią mokyklą, lyderystė mokymuisi turėtų būti suvokta kaip procesas, kuriame mokytojai individualiai ar kolektyviai darytų įtaką savo kolegoms, mokyklos vadovams, kitiems mokyklos bendruomenės nariams siekdami, kad tobulėtų mokymo ir mokymosi praktika, gerėtų mokinių mokymosi pasiekimai. Mokytojo lyderystė mokymuisi reiškiasi per nuolatinį dėmesį mokymui ir mokymuisi, kuriant ir palaikant

bendradarbiavimo kultūrą, skatinančią kolegų profesinį augimą, dalijimąsi gera patirtimi, buriant kolegas ugdymo inovacijų įgyvendinimui, palaikant ir skatinant kitų mokyklos bendruomenės narių lyderystę.